Ilmiy tadqiqot – inson ijodiy faoliyatining o‘ziga xos ko‘rinishi

Namangan davlat pedagogika instituti magistranti
Abduvaliyev Zokirjon Mahammattursun o‘g‘li
Namangan davlat pedagogika instituti
dotsent **Qambarov Abdujabbor**

Anotatsiya: Mazkur maqolada ilmiy tadqiqot inson ijodiy faoliyatining o‘ziga xos shakli sifatida talqin etiladi. Unda ilmiy izlanishning mohiyati, uning bosqichlari va ijodiy fikrlash bilan uzviy bog‘liqligi yoritilgan. Shuningdek, ilmiy tadqiqot jarayonida muammoni aniqlash, gipoteza ilgari surish, tahlil qilish va xulosa chiqarish kabi bosqichlarning ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijasida yangi bilimlar yaratish va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shish masalalari asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: ilmiy tadqiqot, ijodiy faoliyat, ijodiy fikrlash, gipoteza, ilmiy bilish, innovatsiya, shaxs rivoji.

Научные исследования – характерное проявление творческой деятельности человека

Магистрант Наманганского государственного педагогического института
Абдувалиев Зокиржон Махамматтурсун оглу
Наманганский государственный педагогический институт
Доцент **Камбаров Абдуджаббор**

Аннотация:В данной статье научное исследование рассматривается как особая форма творческой деятельности человека. Раскрываются сущность научного поиска, его этапы и взаимосвязь с творческим мышлением. Особое внимание уделяется таким этапам, как постановка проблемы, выдвижение гипотезы, анализ и формулирование выводов. Обосновывается роль научных исследований в создании новых знаний и развитии общества.

Ключевые слова: научное исследование, творческая деятельность, творческое мышление, гипотеза, научное познание, инновации, развитие личности.

Scientific research – a characteristic appearance of human creative activity

Master's student of Namangan State Pedagogical Institute
Abduvaliyev Zokirjon Mahammattursun oglu
Namangan State Pedagogical Institute
Associate Professor Qambarov Abdujabbor

Annotation: This article considers scientific research as a specific form of human creative activity. It highlights the essence of scientific inquiry, its main stages, and its close relationship with

creative thinking. Particular attention is paid to such stages as problem identification, hypothesis formulation, analysis, and drawing conclusions. The role of scientific research in generating new knowledge and contributing to social development is substantiated.

Keywords: scientific research, creative activity, creative thinking, hypothesis, scientific cognition, innovation, personal development.

Ilmiy tadqiqot inson tafakkuri va ijodiy salohiyatining eng murakkab va yuqori bosqichlaridan biri hisoblanadi. U nafaqat mavjud bilimlarni o‘zlashtirish, balki yangi bilimlarni yaratish, mavjud qarashlarni qayta ko‘rib chiqish va yangicha ilmiy xulosalar ishlab chiqish jarayonidir. Shu jihatdan ilmiy tadqiqot oddiy bilish jarayonidan farq qilib, ijodiy yondashuv, mustaqil fikrlash va yangilikka intilish bilan tavsiflanadi.

Ilmiy tadqiqot – insoniyat tarixida muhim rol o‘ynagan, uning ijodiy faoliyatining markazida joylashgan sohalardan biridir. Tadqiqotlar orqali insonlar yangi bilimlarni kashf etadilar, mavjud nazariyalarni rivojlantiradilar yoki yangilarini yaratadilar. Ilmiy tadqiqot faqatgina texnologik yutuqlarni keltirib chiqarmasdan, balki jamiyatni, iqtisodiyot va madaniyatni ham o‘zgartiradi[1].

Ilmiy tadqiqot inson ijodiy faoliyatining bir shakli sifatida, uning tafakkurini, ongini va tasavvurlarini sinovdan o‘tkazadi. Ijodkorlik, bu o‘z navbatida, yangi g‘oyalar yaratish, ilg‘or fikrlar ilgari surish, mavjud muammolarni hal etish uchun innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqishdan iboratdir. Ilmiy tadqiqotda ijodiy yondashuv va muammolarni hal etish uchun yangi usullarni topish doimo muhim o‘rin tutadi.

Ilmiy tadqiqotning mohiyati va ijodiylik bilan bog‘liqligi – bu obyektiv borliqni chuqur o‘rganish, qonuniyatlarni aniqlash va ularni nazariy hamda amaliy jihatdan asoslashga qaratilgan faoliyatdir[7]. Bu jarayonning ijodiylik bilan uzviy bog‘liqligi shundaki, har qanday ilmiy izlanish yangi g‘oya, yangi yondashuv yoki yangi yechimni talab qiladi.

Ijodiy faoliyatning asosiy belgilariga quyidagilar kiradi:

yangilik yaratish;

stereotip fikrlashdan chiqish;

muammoni noodatiy yo‘l bilan hal qilish;

mustaqil xulosa chiqarish.

Ilmiy tadqiqot aynan shu belgilar asosida amalga oshadi. Masalan, tadqiqotchi mavjud nazariyalarni tahlil qilib, ularni boyitadi yoki inkor etadi, yangi ilmiy konsepsiyalarni ilgari suradi[3].

Ilmiy tadqiqot ham ijodiy jarayon sifatida ma’lum bosqichlarda amalga oshadi:

Muammoni aniqlash – bu bosqichda tadqiqotchi mavjud bilimlar tizimida bo‘shliq yoki muammoni topadi.

G‘oya va gipoteza ilgari surish – muammoni hal qilish uchun taxminiy yechimlar ishlab chiqiladi.

Tahlil qilish va tajriba – gipoteza ilmiy metodlar orqali tekshiriladi.

Natijalarni umumlashtirish – olingan ma’lumotlar asosida ilmiy xulosalar chiqariladi.

Yangi bilim yaratish – tadqiqot yakunida ilmiy yangilik yuzaga keladi.

Bu bosqichlarning har biri ijodiy fikrlashni talab qiladi. Ayniqsa, gipoteza yaratish va natijalarni talqin qilish jarayonlari yuqori darajadagi kreativlikni talab etadi.

Ilmiy tadqiqotda ijodiy fikrlashning roli ilmiy tadqiqotning yuragi hisoblanadi. U quyidagi jihatlarda namoyon bo‘ladi:

muammoni turli nuqtai nazardan ko‘ra olish;
yangi metod va yondashuvlarni qo‘llash;
mavjud bilimlarni yangi tizimga solish;
fanlararo integratsiyani amalga oshirish.

Masalan, pedagogika sohasida olib borilgan tadqiqotlarda musiqa, psixologiya va etnografiya fanlarini integratsiyalash orqali yangi ilmiy natijalarga erishish mumkin. Bu esa ijodiy yondashuvning yorqin namunasidir[2].

Ilmiy tadqiqotlar jamiyat rivojining asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. U quyidagi natijalarga olib keladi:

yangi texnologiyalar va innovatsiyalar yaratiladi;
ta’lim tizimi takomillashadi;
iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyot jadallashadi;
milliy madaniyat va qadriyatlar ilmiy asosda rivojlanadi.

Shu jihatdan ilmiy tadqiqot nafaqat individual ijodiy faoliyat, balki jamiyat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi.

Ilmiy izlanish bilan shug‘ullanuvchi shaxsda quyidagi sifatlar shakllanadi:

mustaqil fikrlash;
tanqidiy tahlil qilish;
muammoni hal qilish ko‘nikmasi;
sabr-toqat va izchillik;
yangilikka intilish.

Bu sifatlar esa shaxsning nafaqat ilmiy, balki kasbiy va ijtimoiy rivojiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Ilmiy tadqiqot inson ijodiy faoliyatining eng yuqori va murakkab shakllaridan biri bo‘lib, u yangi bilimlar yaratish, mavjud bilimlarni boyitish va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qilish bilan ajralib turadi. Unda ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va yangilikka intilish asosiy o‘rin tutadi. Shu bois ilmiy tadqiqot nafaqat ilm-fan rivoji, balki har tomonlama yetuk shaxsni shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega[5].

Ilmiy faoliyatning asosiy xususiyati – uning systematik va mantiqiy metodlariga asoslanishidir. Ilmiy tadqiqotchilar, turli metodlar va usullardan foydalanib, aniq, ishonchli va ta’minlangan ma’lumotlarni olishga harakat qiladilar. Biroq, ilmiy tadqiqotlarning muvaffaqiyati ko‘pincha tasavvur va kreativ fikrlash jarayoniga bog‘liqdir. Fikrlarni tahlil qilish, mavjud bilimlarni sinchiklab o‘rganish va yangi g‘oyalarni rivojlantirish jarayonida ijodkorlik katta ahamiyatga ega[4].

Ilmiy tadqiqotlar shuningdek, insoniyatning imkoniyatlarini kengaytirish, yangi kashfiyotlar qilish va mavjud bilimlar asosida yangi texnologiyalarni ishlab chiqishga yo‘l ochadi. Misol uchun, biotexnologiya, genetik modifikatsiya, kosmonavtika yoki kompyuter texnologiyalaridagi ilmiy tadqiqotlar insoniyatning hayotini tubdan o‘zgartirdi. Bu yutuqlar ijodiy tafakkur va ilmiy izlanishlarning natijasidir.

Shu bilan birga, ilmiy tadqiqotlar insonning hayotga bo‘lgan qarashini va uning atrof-muhitga nisbatan javobgarligini o‘zgartiradi. Ijodiy faoliyat orqali amalga oshirilgan ilmiy izlanishlar, jamiyatning rivojlanishiga ta’sir ko‘rsatib, yangi ehtiyojlarni shakllantiradi. Bunday tadqiqotlar nafaqat yangi bilimlar yaratadi, balki insoniyatning ijtimoiy, madaniy va etik masalalariga ham javoblar topadi[6].

Xulosa qilib aytganda, ilmiy tadqiqot – bu inson ijodiy faoliyatining yuksak ko‘rinishi bo‘lib, bilim va kreativ fikrning birlashgan shaklidir. U nafaqat yangi ilmiy kashfiyotlar yaratadi, balki jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy taraqqiyotini ta’minlaydi. Ilmiy tadqiqot orqali insoniyat o‘zining cheksiz imkoniyatlarini ochadi, yangi ufqlarni kashf etadi va dunyoni yanada yaxshilash uchun ijodiy yondashuvlar ishlab chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Shavkat Mirziyoyev. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
2.A. N. Leontyev. Faoliyat, ong va shaxs. – Moskva: Politizdat, 1975.
3.L. S. Vygotsky. Ijodiy tafakkur va uning rivojlanishi. – Moskva: Pedagogika, 1982.
4.J. Dewey. How We Think. – New York: D.C. Heath & Co., 1933.
5.R. A. Mavlonova. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
6.B. G. Ananyev. Inson bilish faoliyati. – Moskva: Nauka, 1968.
7.N. F. Talyzina. Pedagogik psixologiya asoslari. – Moskva: Akademiya, 2004.